

Oversigt over Landmolluskernes Udbredelse i Fyns Stift.

Af G. Balslev og S. Kjerulf Petersen.

Undersøgelsen af vort Lands Molluskfauna gaar helt tilbage til Linne's Tid, og i Tidens Løb har en Række Mænd, baade Fagzoologer og Amatører, deltaget heri.

Allerede i Pontoppidans Danske Atlas, 1763, findes nævnt 14 Arter, men den første selvstændigt arbejdende Malakozoolog her i Landet er Otto Fridrich Müller, som særlig ved sin Førstebeskrivelse af nogle og tredive Arter i Vermium terrestrium et fluviatilium historia, 1774 (fra Frederiksdal og Omegn) har sikret sit Navn mod Forglemmelse.

I de efterfølgende 90 Aar blev der samlet Snegle i forskellige Egne af Landet, saaledes at O. A. L. Mørch i 1864 kunde udsende sin Fortegnelse over Danmarks Land- og Ferskvandsbløddyr, baseret dels paa egne Indsamlinger og dels paa Indsamlinger, foretaget af Apoteker Al/r. Benzon (bl. a. Bornholm), Jonas Collin, Adjunkt Arthur Feddersen (Viborg-egnen). Inspektør H. P. C. Møller (Sjælland, Møen, Falster), Dr. Steenbuch (Rude og Holsteinborg), Professor Japetus Steenstrup og flere. En væsentlig Del af disse Undersøgelser er foretaget af Mænd, der var bosat i de undersøgte Omraader, men f. Eks. Bornholm, der nu er et af de bedst undersøgte Omraader i Danmark, er helt op til Nutiden udelukkende undersøgt af besøgende Malakologer.

Fra den følgende Periode maa nævnes Boghandler H. Lynge og Justitsraad C. M. Poulsen, der har offentliggjort sine Undersøgelser paa Bornholm; begge har samlet i forskellige Egne af Landet, og deres Indsamlinger findes navn-

lig omtalt i Svenskeren C. A. Westerlunds Arbejder over Skandinaviens Mollusker. Efter Aarhundredskiftet er væsentlige Bidrag til Kendskabet til Landets Land- og Ferskvandsmolluskfauna navnlig givet af Dr. med K. Isager, Dr. phil. A. C. Johansen, A. Kløcker, Mag. scient. G. Mandahl-Barth, Bibliotekar P. Nielsen, Dr. scient. H. Schlesch, Docent R. H. Stamm samt Professor C. M. Steenberg, der ved sin Beskrivelse af Landsneglene i Danmarks Fauna har givet baade Fagfolk og Amatører et godt litterært Hjælpemiddel i Hænde til Studiet af disse Dyr. Om alle disse Bidrag gælder, at de i Hovedsagen gaar uden om Fyn¹⁾)

Det var derfor fristende at benytte den Lejlighed, der bød sig for os, til at begynde en systematisk Undersøgelse af Molluskfaunaen i Fyns Stift, idet der kun forelaa meget beskedne Oplysninger i Litteraturen om denne Landsdels Fauna.

Af Litteraturen kunde det ses, at der var foretaget spredte Indsamlinger i Stiftet af O. A. L. Mørch (Hofmangave), H. Lyng, R. H. Stamm (Sydøstfyn) og C. M. Steenberg (Østfyn og Middelfartegnen), og det oplystes senere, at C. M. Poulsen har foretaget en Rejse gennem Fyn og Langeland i Begyndelsen af Firserne, fra hvilken der forelaa i det væsentlige upublicerede Optegnelser fra hans Haand.

Til Trods for, at vi kun kunde foretage vore Undersøgelser som Fritidsarbejde, paabegyndte vi dem i Foraaret 1926, vel vidende, at de ikke kunde blive udtømmende, men i Haab om at kunne tilvejebringe en vis Klarhed over Omraadets Fauna. Vi var i de første Aar assisteret af Herr cand. pharm. J. Hjort i Odense, ligesom vi fik Støtte til Bestemmelse og Revision af Materialet hos Herr Dr. scient. H. Schlesch i København. Vort Hovedformaal var at søge Arternes Udbredelse belyst gennem Indsamlinger paa saa mange Lokaliteter som muligt.

---

1) Dog kan bemærkes, at Botanikeren E. Rostrup i en Beskrivelse af Vejstrupaadalen i Skaarup Seminariums Aarssknft 1879, nævner en Del Molluskarter.

Efter at Undersøgelserne med nogle, tildels lange. Afbrydelser havde staaet paa i ca. 10 Aar, offentliggjorde vi de vundne Resultater i »Videnskabelige Meddelelser fra Dansk naturhistorisk Forening«, Bind 101, 1937-38, under Titlen »Bidrag til Kendskabet til den recente Molluskfauna i Fyens Stift«, i hvilken Afhandling meddeltes Resultatet af Indsamlinger fra mere end 100 Lokalteter paa Fyn og de mindre Øer foruden mange spredte Fund; da vi begge var bostedende i Odense, blev det naturligt den centrale Del af Fyn, der fik den grundigste Undersøgelse. Det lykkedes os at konstatere Tilstedeværelsen af ca. 80 pCt. af samtlige i Landet kendte skalbærende Molluskarter, medens vi i dette Arbejde ikke beskæftiger os med de nøgne Landsnegle. — Efter Afslutningen af dette Arbejde har vi fortsat Undersøgelserne paa en noget anden Basis, idet vi særlig har beskæftiget os med visse bestemte Arter; disse Undersøgelser førte os tillige ind paa en systematisk Undersøgelse af Molluskfaunaen paa de fynske Kirkegaarde, over hvis Artsbestand vi har givet en kort Oversigt i »Flora og Fauna« 1941.

I den ca. 15-aarige Periode, vore Undersøgelser har staaet paa, er der ogsaa fra anden Side foretaget Indsamlinger i Omraadet. Fil. lic. Hans Lohmander fra Gøteborgs naturhistoriske Museum foretog i 1937 en Undersøgelsesrejse i Stiftet, men af hans omfattende Indsamlinger er kun de allervigtigste Fund publiceret, deriblandt en for Omraadet ny Art, der dog senere er fundet nogle andre Steder. Endvidere har H. Schlesch foruden spredte Fund publiceret Resultatet af Indsamlinger, foretaget sammen med G. Balsløv, paa Ærø; endelig har P. Helveg Jespersen meddelt nogle Fund, blandt hvilke ligeledes en for Omraadet ny Art som dog ogsaa senere er fundet et Par andre Steder

Det andet Afsnit har bragt en Del mere Materiale til Veje fra fjernere Dele af Fyn og fra de omliggende øer, men af disse er dog navnlig de større Øer S. for Fyn endnu kun utilstrækkeligt undersøgt, saaledes at der endnu er meget

Arbejde at udføre, inden Omraadet kan siges at være fuldt undersøgt.

Størstedelen af vort indsamlede Materiale findes nu i en særlig Studiesamling i Fyns Stiftsmuseum i Odense.

Vore Undersøgelser har stort set kun drejet sig om nulevende Bløddyr, men ogsaa Jordlagenes Bestand af subfossile Mollusker har fra forskellig Side været Genstand for Studium baade paa Fyn, Langeland og Ærø; der foreligger Undersøgelser af Ristinge Klint, af Vodrup Klint paa Ærø, af en Støvaflejring ved Øksnebjerg mellem Ullerslev og Nyborg og af en Kalktufdannelse ved Vejstrup Aa; selv har vi indsamlet Materiale i Stenløsekalken. De kendte subfossile Fund af Landsnegle fra Øksnebjerg, Vejstrup Aadal, Stenløse og Ærø vil findes nævnt i den systematiske Oversigt.

Landmolluskfaunaen i Nutidens Danmark omfatter lidt over 80 Arter, men desuden har man i Jordlagene fundet 2 Arter, som nu næppe findes levende i Landet, omend den ene i nyeste Tid er fundet umiddelbart Syd for Landegrænsen, medens den anden har sin væsentligste Udbredelse i Nordens og Mellemeuropas Bjergegne. Desuden har man i Væksthuse o. I. Steder fundet enkelte Arter, der maa betegnes som indslæbte og ikke har Borgerret i vor Fauna.

Udbredelsesforholdene Landene over for Elementerne i vor Landmolluskfauna viser, at vi hovedsagelig har at gøre med Arter, hvis Tyngdepunkt er sydøstligt, sydligt eller vestligt i Forhold til Danmark, og af hvilke flere har deres Vest-, Nord- eller Østgrænse indenfor vort Faunaomraade, medens der næppe er nogen Art, der har sin Sydgrænse her i Landet.')

Nogle af Arterne maa antages at være indførte eller indslæbte, andre er indvandret i saa sen Tid, at man ikke finder dem i geologiske Aflejringer, men om Størstedelen gælder,

') For en enkelt Arts Vedkommende, (*Zonitoides petronellus*), der har sin Hovedudbredelse mod Nord, skal dog bemærkes, at den paa sydligere Forekomster væsentlig er knyttet til Bjergene i indtil et Par Tusinde Meter over Havet.

at de er fundet subfossilt. — Om *Helix aspersa* ved man, at den er indført (omkring 1890) og udsat paa Christianshavns Vold, hvor den trivedes godt; herfra er den med større eller mindre Held udplantet nogle andre Steder. Voldsneglen (Vinbjergsneglen), *Helix pomatia*, antages ofte at være indført i Middelalderen som Fastespise og findes omkring mange gamle Herregaarde og Klostre, men er ikke fundet i geologiske Aflejringer. *Oxychilus draparnaldi*, der slæbes rundt bl. a. med Planter til Gartnerier, er i den nyeste Tid fundet »vild« paa Fyn og Samsø. *Helicella caperata* er en vestlig Form, der for godt et halvt Hundrede Aar siden blev bemærket i Fakse Kalkbrud; den er siden spredt rundt til mange Steder, baade i Jylland og paa Øerne; de her nævnte Arter og en Del andre, hvis Indvandring er sket tidligere, er ikke fundet subfossile.

Hvad nu angaar Faunaen i Fyns Stift, saa er den præget dels af Omraadets sydlige Beliggenhed i Landet og dels af, at man paa Fyn har Biotoper, der er egnede for en meget stor Del af Landets Arter; der er da ogsaa i Stiftet fundet 72 Arter foruden een usikker, altsaa omkring 85 pCt. af Landets Artsbestand; blandt det resterende Dusin Arter er nogle, der ikke kan ventes fundet, enten fordi deres Forekomst synes rent lokal (*Monacha cartusiana*, *Helicella itala*, *Helix aspersa*) eller fordi de lever paa Biotoper, som næppe findes her (*Clausilia dubia*, *Assimineia grayana*), men om et halvt Dusin gælder det, at der i og for sig skulde være Mulighed for at finde dem. To af de fundne Arter kendes ikke sikkert fra andre Omraader af Landet, og en har sin største indenlandske Udbredelse i dette Omraade.

Systematisk Oversigt.

I det følgende skal gives en Oversigt over de enkelte Arters Udbredelse i Stiftet, saaledes som den i Øjeblikket kendes. (Juli 1942.)

De ikke skalbærende Arter, hvis Antal er 13, er alle fundet paa Fyn og delvis ogsaa paa de mindre Øer, men da der kun haves spredte Optegnelser om deres Udbredelse, skal denne ikke nærmere omtales her.

Skalbærende Arter:

Succineidae. (Havsnegle).

Familien omfatter her i Landet 3 Arter, der alle kendes fra det fynske Omraade.

Succinea putris (Linné).

Arten er temmelig fugtighedskrævende og findes paa Enge, i Grøfter, i Moser, ved Søer o. l. Steder; den er meget almindelig og er fundet i alle Egne af Fyn og paa nogle af de mindre Øer. Albine Ekspl. kendes fra en Ryddeplads ved Seden og fra Bredden af Odense Aa ved Fruens Bøge. Subfossil: Stenløse.

Succinea pfeifferi Rossmässler.

Forekommer paa endnu fugtigere Biotop end foregaaende, ved Randen af Søer, Damme o. l., hvor den ofte sidder paa Stængler, der rager op over Vandet; den er fundet paa en Del Lokalteter, mest i Centralfyn, samt paa Langeland, men er rimeligvis adskilligt mere udbredt, end de hidtidige Fund viser. Subfossil: Vejstrup Aadal og Stenløse.

Succinea oblonga Draparnaud.

I Modsætning til de to andre Ravneglearter lever denne paa temmelig tør Biotop og kan endogsaa findes højt oppe paa Træer i Skove; den kendes fra en halv Snes Lokalteter, bl. a. et Par Kirkegaardsdiger, og er taget i forskellige Egne af Fyn. Subfossil: Vejstrup Aadal.

Cochlicopidae.

Familien omfatter kun een Art her i Landet:

Cochlicopa lubrica (O. F. Muller).

Arten kræver et vist Maal af Fugtighed og findes under nedfaldent Løv i fugtig Skovbund, paa Enge, ved Grøfter o. l. Steder. Den er almindelig og er taget i alle Egne af Fyn og paa nogle af de mindre Øer; ogsaa fra skyggefulde Kirkegaarde kendes den. Subfossil: Vejstrup Aadal, Stenløse, Vodrup Klint.

Pupillidae.

Denne store og vidt udbredte Familie omfatter ikke mindre end 15 danske Arter, der imidlertid alle er meget smaa Snegle, idet de største Arter kun bliver 3—4 mm lange. Familien omfatter herhjemme 5 Slægter; den største er Slægten *Vertigo* (10 Arter); de øvrige 4 Slægter tæller til sammen 5 Arter; Slægten *Lauria*'s eneste Art kendes ikke fra Omraadet, men de fleste andre Arter er fundet.

Vertigo angastior Jeffreys.

Venstresnoet. Lever paa temmelig fugtige Steder (Enge o. l.) og kendes sporadisk fra alle Landsdele. I vort Omraade kendes den fra 3 Steder i Østfyn (ved Elsehoved, i Vejstrupaadalen og ved Ullerslev, alle meget fugtige Lokaliteter) samt fra Karskov paa Langeland.

Vertigo pusilla O. F. Müller.

Venstresnoet. Ligner foregaaende og angives at leve paa lignende Biotop, om muligt endnu fugtigere; den er næppe synderlig almindelig. I det fynske Omraade kendes den fra en halv Snes Lokaliteter (tildels ret tørre) paa Fyn (bl. a. et Par Kirkegaarde), samt fra nogle Steder paa Langeland. Subfossil: Vejstrup Aadal.

Alle de følgende Arter er højresnoede.

Vertigo antivertigo Draparnaud.

Lever paa fugtige Enge og i det hele taget nær Ferskvand; den er fundet i forskellige Egne af Fyn og kendes ogsaa fra Langeland; antagelig er den almindelig udbredt paa Fyn. Subfossil: Vejstrup Aadal og Stenløse.

Vertigo moulinsiana Dupuy.

Den største af vore *Vertigo*-Arter; den var tidligere kun kendt paa ret faa Steder, navnlig i Nordsjælland og Østjylland. Den lever paa meget fugtige Steder (Ellesump, Rørbevoksning langs Søer, Moser o. l. Steder), og tages paa disse Lokalteter ret let paa Blade af Iris, Tagrør og andre Planter. Den er nu fundet et halvt Dusin Steder paa Fyn: Gyldensten. Viemose, ved Elsehoved, ved Sdr. Broby samt ved Brahetrolleborg Nørresø og ved Ollerup- og Nielstrupsøerne, endvidere ved Tranekjær paa Langeland. Den optræder sporadisk og er næppe videre almindelig.

Vertigo lilljeborgi Westerlund.

Denne Art kendes med Sikkerhed kun fra Skjernaadalen; fra Fyn foreligger et ungt Ekspl., som kun med Forbehold kan henføres til Arten.

Vertigo pygmaea Draparnaud.

Træffes paa lignende Steder som *V. antivertigo* og ofte sammen med denne; skønt den endnu kun er taget paa en halv Snes Lokaliter paa Fyn og Langeland, er der Grund til at tro, at nøjere Eftersøgning vil vise, at den er almindeligt udbredt, saa meget mere som den er almindelig i andre Landsdele. Subfossil: Vejstrup Aadal og Stenløse.

Vertigo substriata Jeffreys.

Der foreligger kun et Par ældre Fund fra Fyn af denne Art, der angives at høre til de sjældnere danske *Vertigo*-

Arter; H. Lohmander har dog fundet den mange Steder, spredt over hele Fyn. Subfossil: Stenløse.

Vertigo ronneybyensis Westerlund.

Af denne Art, der ikke kendes fra andre Steder i Landet, er taget et mindre Antal Eksemplarer, som er bestemt af H. Schlesch.

Truncatellina costulata (Nilsson).

Syn: *Isthmia costulata*.

Denne meget lille, men særdeles smukke Snegl er kun kendt fra forholdsvis faa Steder i Landet; den lever mest paa solbeskinnede Græsskrænter og blev paa Fyn først taget af H. Lohmander paa Hornenæs Klint paa Horneland; senere er den fundet paa en Græsskrænt ved Odense og paa Stenfliser paa Kirkegaardsdigerne i Aasum og Skeby; en nøjere Eftersøgning kan sikkert bringe flere Findesteder.

Columella edentula (Draparnaud).

Syn: *Sphyradium edentulum*.

Hører Løvskoven til, hvor den tit ses opkrøbet i stort Tal i alle Alderstrin (men dog mest Unger) paa glatbarkede Træer. Den er taget mange Steder i alle Egne af Fyn og paa flere af de mindre Øer og kan formodentlig findes i de fleste Bøgeskove. Subfossil: Vejstrup Aadal.

Pupilla muscorum (O. F. Muller).

Lever paa Biotoper af forskellig Art og kan tages baade paa Græsmarker og Skrænter, paa Enge, paa Pinde o. l. i Grusgrave, paa Stengærder o. s. v.; den er almindelig og kendes fra alle Egne af Fyn og fra nogle af de mindre Øer. Subfossil: Stenløse, Vodrup Klint.

Valloniidae.

Omfatter her i Landet 3 Slægter, der alle er repræsenteret i Omraadet.

Vallonia pulchella (O. F. Müller) og *Vallonia costata* (O. F. Müller)

er meget smaa Former, der ligner hinanden meget; de er begge almindelige, og selv om man af og til træffer dem sammen, vil de dog oftest findes paa noget forskellig Biotop. *V. pulchella* findes i Reglen paa relativt fugtige Steder (under fugtigt Løv i Skovbunden, paa Enge o. l.), medens *V. costata* hyppigere tages paa Græsskrænter, i Grusgrave, paa Stendiger og lignende mere tørre Lokaliter. De er begge fundet over hele Fyn og paa nogle af de mindre Øer. Subfossil: *V. pulchella* Stenløse, Vodrup Klint, *V. costata* Vejstrup Aadal, Vodrup Klint.

Acanthinula aculeata (O. F. Müller) og *Acanthinula lamellata* (Jeffreys).

Begge Arter hører Løvskoven til, men medens den første har sin største Udbredelse paa Øerne, er den anden væsentlig almindeligere i Jylland. Stemmende hermed er *A. aculeata* bemærket almindeligt i Bøgeskove over hele Fyn og paa nogle af de mindre Øer, medens *A. lamellata* kun kendes sporadisk, omend fra de fleste Egne af Fyn og fra Fænø og Turø. Subfossil: *A. aculeata* Vejstrup Aadal, Vodrup Klint; *A. lamellata* Vejstrup Aadal og Stenløse.

Ena obscura (O. F. Møller).

Syn: *Buliminus obscurus*.

Denne udprægede Bøgeskovssnegl kendes fra de fleste af de fynske Bøgeskove, og man træffer den ofte i stort Tal opkrøbet paa glatbarkede Stammer, dels udvoksede Ekspl.

og dels de smaa, kegleformede Unger. Arten kendes ogsaa fra Langeland, Taasinge og nogle af de mindre Øer. Subfossil: Øksnebjerg.

Clausiliidae. (Foldsnegle).

Denne meget artsrige Familie, af hvilken Størstedelen af Arterne hører til den europæiske Fauna, hvor den har sin største Udbredelse i Sydøsteuropa, tæller i Danmark 10 Arter, af hvilke de 9 er fundet i vort Ømraade, men med meget forskellig Frekvens. Næsten alle de danske Arter hører Løvskoven til.

Cochlodina laminata (Montagu).

Syn: *Clausilia laminata*.

En udpræget Bøgeskovssnegl, der er meget almindelig i saa godt som alle Ømraadets Bøgeskove, i Reglen i stort Antal. Den synes kun at mangle i de yngste Skove, men man finder den sjældent udenfor Løvskoven, hvor den dog undtagelsesvis har kunnet tages paa Grantræer og Kirkegaardsdiger. Enkelte albine Ekspl. kendes fra nogle faa Steder paa Fyn og Langeland. Subfossil: Øksnebjerg, Vejstrup Aadal, Vodrup Klint.

Clausilia bidentata (Strøm).

Meget almindelig i Løvskove i Ømraadet og træffes desuden almindeligt paa Stengærder (f. Eks. Kirkegaardsdiger) og ikke sjældent i Revner og Sprækker i gamle Pile og Popler; den danner der en Modsætning til foregaaende, der kun undtagelsesvis træffes paa rubarkede Træer. Subfossil: Vejstrup Aadal.

Clausilia pumila (Ziegler M. S.) C. Pfeiffer.

Arten varierer ret betydeligt, og det er en kendt Sag, at man i Danmark næsten udelukkende træffer Varieteten

sejuncta A. Schmidt. Hovedformen kendes paa Fyn fra Kajbjerg Skov.

Arten er i det væsentlige en Skovform, der kræver temmelig fugtig Bund, hvorfor den kendes langt mindre hyppigt end de foregaaende Arter, men er dog fundet paa mere end 20 Lokalteter rundt om paa Fyn samt paa Taasinge, Langeland og Fænø; paa sidstnævnte Ø er taget et albint Ekspl., det første, der kendes fra Danmark. Subfossil: Øksnebjerg, Vejstrup Aadal, Stenløse.

Iphigena uentricosa (Draparnaud).

Syn: *Glausilia ventricosa*.

En Løvskovsform, der søger middel Fugtighedsgrad og derfor i Reglen ikke gaar ret højt op paa Træerne; den er paa Fyn fundet i en Række Kystskove samt en Del Steder i Centralfyn, endvidere paa Taasinge og Langeland. Subfossil: Vejstrup Aadal.

Iphigena plicatula (Draparnaud).

Syn: *Clausilia plicatula*.

Ynder Kalkbund og kendtes tidligere kun pletvis i Østjylland, paa Sjælland og Møen i fugtig Skovbund; en ældre Angivelse fra Fyn skyldes fejlagtig Opfattelse af Stedets Beliggenhed. Den er imidlertid fundet i Kratholm (et Par Ekspl. kendes) og ved Tranekjær paa Langeland.

Iphigena lineolata (Held).

Syn: *Clausilia lineolata*.

Indtil for faa Aar siden kendtes denne Art kun fra Fyn, hvor den blev opdaget recent i Begyndelsen af Firserne i 1800-Tallet i S.Ø.-Fyn. Senere er den tillige fundet en Række Steder i S.V.- og N.Ø.-Fyn, saaledes at dens nu kendte Udbredelse omtrent svarer til den fynske Del af Svendborg Amt; desuden kendes den i et Parti af Højsholt Skov ved Tommerup samt fra Taasinge og Langeland, men er ikke fundet i

Nordfyn. Samtidig med vore Undersøgelser er den fundet ved Aabenraa og i Sydslesvig, men den kendes ikke Øst for Storebælt. Den lever ofte sammen med *I. ventricosa*, som den angives ofte at forveksles med; den er dog i Reglen væsentlig mindre end *J. ventricosa*. Subfossil: Øksnebjerg.

Lacimaria biplicata (Montagu).

Syn: *Clausilia biplicata*.

Kendes ikke subfossil fra Danmark og har sin største Udbredelse her i Landet i Sydsjælland, men er dog ogsaa fundet nogle Steder paa Møen, Falster og i Østjylland. I det fynske Omraade er den kun fundet ved Frederiksgave S. for Ebberup. Den kendes subfossil fra Kalktuf ved Benestad i Skåne.

Lacimana plicata (Draparnaud).

Syn: *Clausilia plicata*.

En sydøstlig Art, hvis Tyngdepunkt ligger i Sydøsteuropa og som i det danske Faunaomraade kun forekommer almindeligt paa Bornholm; den er dog ogsaa fundet nogle Steder i Sydsjælland, paa Møens Klint og paa Falster, men blev først for 3—4 Aar siden fundet i det fynske Omraade paa Nordkysten af Fænø, den hidtil eneste kendte Forekomst Vest for Storebælt.

Balea perversa (Linné).

Mærkeligt nok findes ingen ældre Angivelser af denne Art fra det fynske Omraade. Den forekommer imidlertid mange Steder her; der kendes mindst et halvt Hundrede Lokalteter for den paa Fyn, Langeland, Romsø og Æbelø. Den holder paa Fyn ofte til paa gamle Pile og Popler, hvor den sidder i Revner og Sprækker i Barken, ofte i stort Tal og lejlighedsvis sammen med *Clausilia bidentata*; den synes almindeligst i ikke alt for stor Afstand fra Ferskvand, men er dog ogsaa taget paa en Række Kirkegaardsdiger.

Ferussaciidae.

Omfatter i Danmark kun een Slægt og een Art:

Cecilioides acicula (O. F. Muller).

Syn: *Cæcilianella acicula*.

En Art, der holder sig meget skjult og i Reglen lever et Stykke nede i Jorden langs Planterødder, hvorfor den vanskeligt opdages og derfor kun er kendt fra forholdsvis faa Steder i Landet. Her paa Fyn blev den først taget af P. Helveg Jespersen i et Muldvarpeskud ved Hollufgaard, men er senere fundet paa Kirkegaardsdigerne i Hjadstrup og Revninge; der kendes dog kun 1 tom Skal fra hver af de fynske Lokalteter.

Endodontidae.

Omfatter i Danmark 2 Slægter med hver sin Art, men desuden findes subfossil! een Art, hvis recente Forekomst her hjemme maa anses for usikker.

Punctum pygmaeum (Draparnaud)

er vor mindste Landsnegl, der har en Skalbredde paa 13/« mm og Højde sl[^] mm. Den lever i Løvskove i vissent Løv og Mos; lettest tages den paa Undersiden af nedfaldne Grene, men overses let paa Grund af sin Lidenhed; ogsaa i Randen af Mose- og Engdrag kan den tages paa dødt Plantemateriale. Subfossil: Vejstrup Aadal, Stenløse.

Gonyodiscus rotundatus (O. F. Müller).

Syn: *Pyramidula rotundata*.

Arten er meget almindelig og findes paa forskelligartede Lokalteter — mest dog paa skovlignende, hvor den lever paa Grene, Barkstykker, nedfaldent Løv o. l. Albine Ekspl. kendes fra 3 Kystlokaliteter i Omraadet. Subfossil: Øksnebjerg, Vejstrup Aadal, Vodrup Klint.

Gonyodiscus ruderatus (Studer).Syn: *Pyramidula ruderata*.

Er ikke fundet levende paa Fyn, og dens recente Forekomst i Danmark maa i det hele antages for tvivlsom. Subfossil kendes den fra Mosekalk; her paa Fyn i Stenløsekalken.

Zonitidae.

En ret stor Familie, der i Danmark omfatter en halv Snes Arter som alle kendes fra det fynske Omraade; de fleste Arter er ret smaa, omend en enkelt kan opnaa en Diameter af ca. 15 mm.

Retinella nitidula (Draparnaud)Syn: *Hyalinia nitidula*

er taget paa en lang Række Lokalteter over hele Omraadet, mest i Skov, men ogsaa i Enge, Moser, Haver, paa Kirkegaardsdiger o. l. Steder. Subfossil: Vejstrup Aadal, Stenløse, Vodrup Klint.

Retinella pura (Alder).Syn: *Hyalinia pura*.

Arten kræver megen Fugtighed og Skygge; den forekommer hyppigst i Skov, men findes ogsaa i Græsset i Moser og Enge. Den kendes fra en Række Lokalteter over hele Fyn og fra et Par af Smaaøerne.

Oxychilus alliarium (Miller).Syn: *Hyalinia alliarium*.

Findes paa Jorden under vissent Løv, Grenstykker, Sten o. l. i Skove, Parker og Haver (Kompostdynger). Dens stærkt glinsende Skal saavel som Dyrets ejendommelige Løglugt er gode Kendetegn til Adskillelse fra følgende Art, med hvilken den sikkert ofte forveksles; det kan antages, at dens Udbredelse er betydelig større, end de foreliggende Fund, der fordeles sig over hele Fyn og et Par af de mindre Øer, viser.

Oxychilus cellarium (O. F. Muller).Syn: *Hyalinia cellaria*.

Meget udbredt over hele Omraadet; den findes paa Jorden i Skove, Haver, Parker, levende Hegn og paa Stendiger. Den lever baade af animalsk og vegetabilsk Føde og beskyldes endogsaa for »Kannibalisme«. Subfossil: Vodrup Klint.

Oxychilus draparnaldi (Beck).Syn: *Hyalinia lucida* Draparnaud.

Var i lang Tid kun kendt fra Drivhuse og Gartnerier, men blev senere fundet paa Frilandslokalitet i Odense og paa et Kirkegaardsdige; den kendes ogsaa fra Samsø. Voksne Individier, der kan opnaa en Diameter af ca. 15 mm kendes let fra foregaaende Art, med hvilken den i ufuldvoksen Stand kan forveksles.

Vitrea crystallina (O. F. Müller).

Forekommer hyppigst paa fugtig Bund i Skove; den lille, klare, stærkt glinsende Skal bliver kun ca. 4 mm i Diameter. Arten er fundet paa talrige Lokaliteter paa Fyn og kendes ogsaa fra Smaaøerne. Subfossil: Vejstrup Aadal.

Vitrea contracta (Westerlund).

Ligner meget foregaaende og opfattes af nogle som en Varietet af denne. Den er kendt fra nogle Lokaliteter i Kystomraadet.

Euconulus trochiformis (Montagu).Syn: *Conulus fulvus* Müller.

En lille, ret udpræget Skovbundssnegl, der dog ogsaa kan tages i Moser og Enge og er fundet jævnt over hele Omraadet. Subfossil: Vejstrup Aadal, Stenløse.

Zonitoides nitidus (O. F. Müller).

En af vore mest fugtighedselskende Landsnegle, som findes paa vaad Bund i Skove, Enge, Moser og langs Vandløb

og ved Søbredder. Den kendes fra de fleste Egne af Fyn.
Subfossil: Vejstrup Aadal.

Zonitoides radiatulus (Alder).

Syn- *Hyalinia radiatula*, *Hyalinia hammonis* Strøm.

Kendes fra en Snes Lokalteter paa Fyn og fra nogle af de mindre Øer, mest fra Skovlokaliteter samt fra Eng og Mose. Subfossil: Vejstrup Aadal, Stenløse.

Zonitoides petronellus (L. Pfeiffer).

Staar den foregaaende Art nær og opfattes da ogsaa af mange som en Varietet af denne. Den er fundet paa nogle faa fynske Lokaliter samt paa Romsø.

Vitrinidae.

En Familie, der i Danmark kun omfatter een Art:

Phenacolimaa: pellucidus (O. F. Müller).

Syn: *Vitrina pellucida*.

En lille Snegl med glasklar Skal, der er yderst skør. Den er meget almindeligt udbredt over hele Omraadet, mest i Skove Haver og levende Hegn. hvor man lejlighedsv. kan finde et stort Antal tomme Skaller paa samme Sted ogsaa paa en Række Kirkegaardsdiger er den taget. Levende tages den lettest i den koldere Aarstid.

Fruticolidae.

Omfatter her i Landet ligeledes kun een Art:

Fruticola fraticum (O. F. Müller).

Syn: *Eulota fraticum*.

En af vore mellemstore Arter, fra 17-20 mm i Diameter Højde 13-17 mm; den findes paa lune Lokalteter, skærmet

mod Vinden, i Skove og Krat, i levende Hegn, i Randen af Moser og Enge, pletvis i Omraadet. Subfossil: Vejstrup Aadal, Stenløse.

Helicidae.

Denne Familie omfatter godt et Dusin Arter i Danmark, blandt hvilke flere af vore største og mest iøjnefaldende og tillige meget almindelige Arter; det er derfor dens Repræsentanter, som Menigmand kender bedst.

Helicella caperata (Montagu).

Syn: *Xerophila intersecta* (Poiret).

Arten var tidligere kun kendt fra 2 fynske Lokalteter, men er nu fundet mindst et halvt Hundrede Steder og tillige paa Langeland og Taasinge. Hyppigst er den fundet i det nordlige og østlige Fyn, paa nogle Lokaliter særdeles talrigt. Med Hensyn til dens Udbredelsesveje hersker nogen Uklarhed; en Anskuelse gaar ud paa, at Arten udbredes med Faksekalk, idet den er overmaade talrig i Fakse Kalkbrud; ved Siden heraf kan man regne med Spredning med Planter, en Anskuelse, som dels støttes af jævnlige Fund paa Kirkegaardsdiger og dels af den Kendsgerning, at en meget stor Bestand er bemærket i umiddelbar Nærhed af et Frørenseri, hvorfra man har konstateret omfattende Spredning af sydlige Planter. Arten er næppe gammel her i Landet; den kendes ikke subfossil og blev først bemærket i Slutningen af forrige Aarhundrede i Fakse Kalkbrud.

Trichia hispida (O. F. Müller).

Syn: *Hygromia hispida*.

Arten kan antagelig betegnes som Landets almindeligste Helicide, som absolut ikke er kræsen i Valget af Levested, idet den forekommer paa vidt forskellige Biotoper, i Skove, Enge, Moser, Haver, Diger, Ryddepladser o. s. v., baade paa tør og fugtig Bund; et meget yndet Opholdssted for den er

Nældebevoksninger; den er fundet i alle Strøg af Omraadet.
Subfossil: Øksnebjerg, Vejstrup Aadal, Stenløse.

Zenobiella mcarnata (O. F. Muller).

Syn: *Hygromia incarnata*.

De forholdsvis faa Fund af denne Art paa Fyn, Taasinge og Langeland er fortrinsvis knyttet til Kystegnen (Strandskove); desuden er den fundet ved Krengerup; den ynder sky ggef ulde og ret fugtige Lokalteter. Subfossil: Øksnebjerg.

Perforatella bidens (Chemnitz).

Syn: *Hygromia bidens*.

Denne Snegl er ret vanskelig at finde, fordi den lever paa meget fugtig Bund og tillige ofte i høj Urtebevoksning; til Tider finder man den kun ved Oprodning af det øverste Jordlag. Den er fundet paa en halv Snes Lokalteter fortrinsvis i Nord- og Østfyn. Subfossil: Øksnebjerg, Vejstrup Aadal, Kratholm.

Euomphalia strigella (Draparnaud).

Syn: *Helicella strigella*.

Er fundet paa en Snes Lokalteter, mest i Kystzonen, samt paa Langeland, Illumø og Ærø. Et Par Eksp. fundet i Kratholm, er sandsynligvis subfossile, stammende fra de mægtige Kildekalkaflejringer, der nu delvis er bortgravet. Arten findes dels i Udkanten af Skove og paa brede Skrænter, men kan ogsaa findes i Randen af Moser paa ret fugtig Bund; paa Fyn kendes kun een Indlandsløkalitet (Davinde). Subfossil: Øksnebjerg, Vejstrup Aadal, Vodrup Klint.

Helicodonta obuoluta (O. F. Müller).

Denne Art kendes ikke recent i Landet, men er i den nyere og nyeste Tid fundet levende umiddelbart Syd for Landegrænsen. Subfossil kendes den fra Ærø og fra et Par Steder paa Sjælland.

Helicigona lapicida (Linné).

Helicigona lapicida, kaldet Stensneglen, er en af vore smukkeste og ejendommeligt udseende Sneglearter, der ved sin Discosform adskiller sig fra alle andre danske Landsnegle. Den kendes her fra Stiftet udelukkende fra Lokaliteter, der ligger ved eller nær Kysten, hvor den har kunnet tages i rigeligt Antal paa Træer i Kystskovene, paa Stendiger eller paa Lerskrænter.

Enkelte albine Eksemplarer er taget ved Svendborg og paa Fænø.

Albine Eksemplarer af Arten forekommer i Almindelighed kun i ringe Antal paa de enkelte Lokaliteter. Der har dog uden for Fyn været Lejlighed til at konstatere, at en større Bestand af Albinoer endnu (1941) findes i Grejsdalen ved Vejle, hvor C. M. Poulsen bemærkede en saadan for ca. 70 Aar siden.

Arianta arbustorum (Linné),

Kratsneglen, forekommer overordentlig hyppigt paa stærkt varierende Biotoper. Den findes i talrige Variationer, af hvilke den gule flauescens (Férussac) er den mest iøjnefaldende. Arten kendes fra alle Dele af Stiftet og er kendt subfossil fra Støvaflejringen ved Øksnebjerg.

Cepaea nemoralis (O. F. Müller),

Lundsneglen, er næst Voldsneglen vor største skalbærende Landsnegl, velkendt fra store Dele af Fyn saavel som fra det øvrige Land. Den har her i Stiftet sin største Udbredelse i Øst- og Nordfyn og langs Kysten til alle Sider og findes paa en Del af de mindre Øer.

Et Forhold af særlig Interesse er Artens sparsomme Optræden i Vestfyn, der, saavidt det kan skønnes, hænger sammen med, at store Dele af Vestfyn tidligere har været dækket af en kompakt Skovmasse, der har forhindret Artens Fremtrængen.

Navnet til Trods er Lundsneglen hovedsagelig det aabne Lands Form; den gaar kun undtagelsesvis dybt ind i Skoven Den optræder i Almindelighed kolonivis og har derfor ikke den samme universelle Udbredelse som dens nære Slægtning, Havesneglen (*Cepaea hortensis*).

Skalstørrelsen varierer i Bredde fra ca. 16 til ca. 26 mm med Gennemsnitsstørrelsen ca. 22 mm.

Af de kendte Bundfarver, hvori denne Art fremtræder, er paa Fyn hovedsagelig fundet den kødfarvede og den gule og desuden nogle enkelte Eksemplarer med olivengrøn Farve.

Af de mulige Baandvariationer er fundet nogle og tyve, men kun nogle ganske faa er fundet i stort Antal. Dertil kommer, at den baandløse Form ogsaa er almindelig.

Af Formvariationer kendes dels meget højspirede Eksemplarer, dels - ikke mindst paa Kirkegaarde - meget tyndskallede Eksemplarer, saaledes at Vægten af de tomme Skaller kan vise meget store Udsving.

Subfossil kendes Lundsneglen fra Kildekalken i Vejstrup-Aadalen og i Stenløse.

Cepaea hortensis (O. F. Müller),

almindelig Havesnegl, ligner meget Lundsneglen, men er noget mindre, idet dens Middelbredde ligger under 20 mm. Den er yderst almindelig og langt videre udbredt i Omraadet end Lundsneglen, idet den ogsaa findes almindeligt i de Strøg, hvor Lundsneglen er sjælden, og den er mindre kræsen m. H. t. Biotop, saa at man kan finde den baade paa aabent Land, i Skove, Haver, Enge og andre Steder. Arten varierer m. H. t. Bundfarve paa lignende Maade som foregaaende, og ligesom hos denne er den gule og den kødfarvede Form de dominerende i Omraadet, medens andre Bundfarver kun spiller en underordnet Rolle. Havesneglen har i Regelen hvid Læbe. Et stort Antal Individuer tilhører dog den Form, der i Litteraturen findes opført under Navnet var. hybrida Poiret og som har brunlig Læbe; hertil

hører bl. a. næsten alle de kødfarvede Eksemplarer. Om disse dog uden videre kan opfattes som Krydsninger mellem Have- og Lundsneglen er et Spørgsmaal, der bl. a. modsiges af det Forhold, at Formen findes i mange Strøg, hvor *Cepaea nemoralis* ikke forekommer.

M. H. t. Baandformer kendes paa Fyn kun et Mindretal af de mulige, og almindeligst er Formen med 5 Baand; iøvrigt er det kun delvis de samme Baandformer, der dominerer hos de to Arter, idet f. Eks. Baandformlen 00300 er meget sjælden hos Havesneglen, medens den er særdeles almindelig hos Lundsneglen. Baandformel 10305 er ret almindelig hos Havesneglen, men sjælden hos Lundsneglen. Individier uden Baand er almindeligere hos Havesneglen end hos Lundsneglen.

Af Formvariationerne er, navnlig i Skove, fundet yderst tyndskallede Individier; desuden kendes enkelte Eksemplarer af Formen perforata Westerlund med aaben Navle. Af albine Eksemplarer kendes fra nogle Steder en Form med hyaline Baand.

De to *Cepaea*-Arter træffes ofte paa samme Lokalitet; men Forholdet er i Regelen dette, at hvor de lever sammen, er den ene Art i talmæssig Overvægt.

Subfossil findes Havesneglen i Kalken ved Vejstrup Aa og Stenløse.

Helix pomatia Linné,

Voldsneglen (Vinbjergsneglen), er vor største Landsnegl; den opnaar en Bredde af ca. 40 mm. Den har oprindelig ikke levet her i Landet og er ikke funden subfossil. Arten maa antages at være kommen sent her til Landet; nogle antager, at den i Middelalderen er indført som Fastespise, og paa Fyn findes den mange Steder i Tilknytning til Herregaarde og f. Eks. Dalum Kloster. Den kendes ogsaa fra Taasinge, Ærø og Langeland.

Ellobiidae.

Myosotella myosotis (Draparnaud),

Syn: *Alexia myosotis*.

Den eneste kendte Lokalitet paa Fyn (og maaske den eneste sikre i Landet) er et lille begrænset Omraade ved Svendborg Sund, hvor den 1903 blev fundet af H. Lynge. Den lever i Dynger af raadnende Tang (»Eve«) i fladvandede Vige.

Carychiidae.

Carychium minimum (O. F. Müller).

En ganske lille, nydelig Snegl med næsten glasklar Skal. Den lever i meget fugtig Jordbund og paa Undersiden af Pinde og nedfaldet Løv i Randen af Damme og Søer og Vandløb, i Enge og Moser, vaad Skovbund og lignende Steder og er udbredt over hele Omraadet.

Subfossil kendes Arten fra Stenløse, Vejstrup Aadal og Vodrup Klint.

Pomatiasidae.

Pomatias elegans (O. F. Müller).

Syn: *Ericia elegans*.

Denne Art havde tidligere under mildere Klimaforhold en betydelig større Udbredelse, end den nu har; den er fundet subfossil i Jylland, i Nord- og Nordvestsjælland, ved Røjle Klint og paa Vodrup Klint. I Nutiden kendes den her i Landet kun levende paa nogle faa Lokalteter, hvoraf to i det fynske Omraade: Lundeberg og Æbelø. I 1911 fandtes den ved Lundeberg af R. H. Stamm, og i 1928 fandt vi den selv paa Æbelø. Denne sidste Lokalitet er Artens nordligste kendte Levested.

LITTERATUR

- G. Balslev og S. Kierulf Petersen: Bidrag til Kendskabet til den recente Molluskfauna i Fyns Stift (Vid. Medd. fra Dansk nat. Forening, 101, 1937.)
- C. Elberling: Om en Kalktuf dannelse ved Veistrup Aa paa Fyn (Vid. Medd. fra den nat. Forening i Kjøbenhavn, 1875).
- P. Helveg Jespersen: Om nogle Sneglefund fra Fyn (Flora og Fauna, 1939).
- H. Lohmander: i Berattelse for år 1937 fra Naturhistoriska Museet i Gøteborg, 1938.
- O. A. L. Mørch: Fortegnelse over de i Danmark forekommende Land- og Ferskvandsbløddyr. (Vid. Medd. fra den nat. Forening i Kjøbenhavn, 20, 1863), 1864.
- H. Schlesch: Zur Molluskenfauna der Insel Aero (Arch. für Molluskenkunde, 65, 1933).
- H. Schlesch: Revidiertes Verzeichnis der dänischen Land- und Susswassermollusken mit ihrer Verbreitung. (Ibidem 66, 1934).
- C. M. Steenberg: Landsnegle (Danmarks Fauna 10), 1911.
- C. A. Westerlund: Sveriges, Norges och Danmarks Land- och Sotvattenmollusker. Lund og Stockholm 1871—1873.